

Reference

1. *Busygin, A.V.* (1999). *Predprinimatelstvo. Uchebnik.* — M.: Delo.
2. *Ivasenko, A.G.* (2010). *Finansyi organizatsiy (predpriyatiy): ucheb. Posobie.* — M.: KNORUS.
3. *Paliy, V.F.* (2003). *Osnovnoy kapital i oborotnyie materialnyie aktivyi.* — M.: Berator-Press.
4. *M.L. Lishanskiy [i dr.] ; pod obsch. red. M.L. Lishanskogo.* (2004). *Finansyi sel'skohozyaystvennyih predpriyatiy.* — M.: KolosS.
5. *Hmurovich, S.L.* (2014). *Nekotoryie aspektyi razvitiya uchYotno-analiticheskogo instrumentariya oborotnyih aktivov sel'skohozyaystvennoy organizatsii. Innovatsii v ekonomike, nauke i obrazovanii: kontseptsii, problemy, resheniya: materialyi mezhdunar. nauchno-metod. konf.* — Bryansk. 19-20 marta 2014 g.
6. *Shulyak, P.N.* (2005). *Finansyi predpriyatiya: uchebnik.* — M.: Izdatelsko-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K».
7. *N.Ya. Kovalenko.* *Ekonomika sel'skogo hozyaystva: uchebnik dlya studentov vyisshih uchebnyih zavedeniy.* — M.: YuRKNIGA.

Статтю подано до редакції 16.02.15 р.

УДК 657.223

О. І. Чижішин, к.е.н., викладач
*Чортківський навчально-науковий
інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

РОЛЬ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

О. Chyzyshyn, Ph.D.,
*Chortkiv Educational and Scientific Institute
of Entrepreneurship and Business TNEU*

ROLE OF FINANCIAL AND INVESTMENT RESOURCES IN SUPPORT OF PRODUCTION EFFICIENCY

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто роль фінансово-інвестиційних ресурсів у забезпечення ефективності виробництва. Враховуючи це, основу оптимізації руху грошових ресурсів діяльності підприємства становить забезпечення збалансованості обсягів позитивного та негативного потоку, основною ж її метою є забезпечення зрівноваженості, синхронізації і зростання чистого грошового потоку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: прибуток, фінансові інвестиції, інвестування, діяльність підприємства, грошовий потік, оптимізація руху грошових ресурсів.

ANNOTATION. Article deals with the role of financial and investment resources in support of production efficiency. Taking this into account, basis of optimization of the cash resources of the company is to ensure a balance of positive and negative volume flow, the primary goal is to provide its balance, synchronization and increase in cash flow.

KEY WORDS: income, financial investments, investment, the business, cash flow, optimization of cash resources.

Прибуток за звітний період і грошові кошти, отримані підприємством протягом періоду не рівнозначні, оскільки наявність прибутку не завжди означає наявність у підприємства вільних грошових коштів, доступних для використання. В умовах інфляції і неплатежів управління оптимальним розміром грошового потоку на підприємстві є важливою умовою забезпечення його життєдіяльності. Негативні наслідки надлишкового грошового потоку виявляються у зниженні внаслідок інфляції реальної вартості надлишкових коштів, втраті прибутку від незалученого в обіг капіталу, а дефіцитного — у зростанні кредиторської заборгованості, зниженні ліквідності і платоспроможності підприємства.

Постановка проблеми. Сповільнення видатків коштів досягається за рахунок: збільшення термінів комерційного кредиту, заміни придбання необоротних активів на їх оренду (лізинг), переведення короткострокових кредитів у довгострокові. Ширший спектр можливостей збалансування позитивного та негативного грошових потоків можна досягти у довгостроковому періоді (зміна схем стратегічного інвестування, активності на фондовому ринку, раціонального управління майном і постійними витратами).

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Для оптимізації дефіцитного грошового потоку застосовували систему прискорення залучення коштів і сповільнення їх видатків. З метою прискорення залучення коштів використовували систему гнучких цін на продукцію, механізми передоплати при розрахунках, скорочення термінів комерційного кредиту, сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості (вексельний обіг, факторинг) та ін.

Досліджували дану проблему у своїх працях М.І. Бондар, З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, Ю.М. Правик.

Виділення невирішених проблем і формування цілей статті. Враховуючи постановку проблеми у забезпеченні підприємства грошовими потоками необхідно здійснити їх синхронізацію

для уникнення періодичних і циклічних розходжень при формуванні структури грошових потоків, і як наслідок — для оптимізації середніх залишків готівки.

Основними завданнями, які виникають перед підприємствами є забезпечення активності руху грошових коштів, а саме:

1. Активізація всіх складових операційної діяльності, які б забезпечували надходження грошових коштів і виступали головним джерелом прибутку.

2. Стимулювання інвестиційних проектів з метою розширення і модернізації існуючих чи придбання нових потужностей виробництва, які в результаті сприятимуть зростанню обсягів виробництва, а отже і збільшенню прибутковості, але вже від операційної діяльності.

3. Збільшення грошових коштів з метою забезпечення неопераційної діяльності.

4. Врахування чинника надзвичайних подій як внутрішнього «баласту» операційної діяльності: якщо не здійснювати затрат на ці непередбачувані події сьогодні, вони можуть стати непомірно збитковим тягарем при виникненні завтра.

Враховавши такі складові грошового потоку, поставимо за мету дослідження використання методу фінансового управління, який базується на концепції управління грошовими потоками, що формують єдину систему грошових ресурсів підприємства. Дана концепція розглядає сукупність грошових потоків, які мають різні характеристики і цим самим забезпечує їх динамічне управління, відображаючи ліквідність підприємства.

Виклад основного матеріалу. Порушення принципів фінансової рівноваги підприємства негативно впливає на результати його діяльності, причому негативний вплив на ефективність функціонування підприємства здійснюють як дефіцит, так і надлишок грошового потоку. Враховуючи зазначені характеристики руху грошових потоків на досліджуваних підприємствах, які вказують на систему показників діяльності цих підприємств і відображають важливість вирішення проблеми фінансового управління за рахунок досягнення оптимізації цільової функції при контрольованій фінансовій рівновазі, найоптимальнішим для підприємства є збалансоване економічне зростання, яке базується на підтримці його фінансової рівноваги та забезпеченні максимізації вартості підприємства за рахунок позитивного руху грошових потоків.

Доцільність здійснення інвестиційної діяльності завжди визначається рівнем її окупності, тобто величиною і швидкістю повернення інвестору вкладених коштів через грошові потоки, що їх генерує інвестиція.

Проведений розрахунок оптимізації грошових потоків діяльності підприємства забезпечить збалансованість фінансового постачання операційної. Запропонований проект дає змогу пересвідчитись, що чистий грошовий потік повинен завжди бути позитивним, щоб повертати інвестиційні і фінансові витрати в період створення активів, збільшуючи їх.

Потенційні інвестори або кредитори вивчають не лише фінансову звітність, бізнес-план, а й приділяють серйозну увагу підходам підприємства до використання та вкладення коштів, наданих їм [1, с. 43].

Ми згодні з цим твердженням, адже успішність фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від ритмічності надходжень, стабільності формування та оптимальності використання грошових потоків.

Управління інвестиційними процесами, що пов'язані із вкладенням грошових засобів у довгострокові матеріальні активи, являє собою найбільш важливий і складний вектор діяльності будівельних фірм.

Сукупність методів, які застосовують сьогодні для оцінки ефективності інвестицій взагалі, можна розбити на дві групи: динамічні (ті, що враховують фактор часу) і статичні (облікові) [2, с. 120].

У процесі оптимальних розподілів інвестицій опиратимемось такі припущення:

- потоки грошових засобів на кінець (початок) кожного періоду реалізації проекту відомі;
- визначена оцінка, яка виражена у вигляді відсоткової ставки (норми дисконту) відповідно до якої засоби можуть бути вкладені в даний проект.

Істотними факторами, які впливають на розмір оцінки, є інфляція та ризик. У подальших викладках вважатимемо, що ці показники враховані нормі дисконту по інвестиційному проекту.

Індекс рентабельності не завжди забезпечує однозначну оцінку ефективності інвестицій. Як показує практика, проект із максимальним значенням індексу рентабельності може не відповідати проекту з максимумом чистої теперішньої вартості. Тому

пропонуємо використовувати економіко-математичні методи пошуку оптимального розподілу портфеля інвестицій, зокрема просторову оптимізацію.

Для отримання достатньо високого рівня приросту капіталу при використанні кількох незалежних інвестиційних проектів слід застосувати просторову оптимізацію фінансових ресурсів підприємства.

Прикладом побудови економіко-математичної моделі формування портфеля інвестицій підприємства можуть такі змінні моделі:

x_i — обсяг інвестування у i -тий проект;

n — кількість проектів, що можуть складати портфель інвестицій;

S — розмір інвестиційного бюджету фірми;

pi — чиста теперішня вартість i -того проекту;

ki — обсяг затрат на реалізацію i -того проекту.

Побудуємо цільову функцію оптимізації у вигляді

$$PX \rightarrow \max. \quad (1)$$

Система обмежень задовольняє умови:

– умова обмеженості бюджету

$$KX \leq S; \quad (2)$$

– умова невід’ємності вкладень у реалізацію проектів:

$$x_i \geq 0. \quad (3)$$

Оскільки кожен конкретний проект може фінансуватись не більше як один раз, накладемо додаткову умову унікальності проектів

$$x_i \leq 1. \quad (4)$$

Реалізуємо пошук розв’язку моделі у середовищі табличного процесора Microsoft Excel 2010. Модель задачі оптимізації подається відповідними матричними рівняннями, які реалізують цільову функцію та систему обмежень відносно деякого вектора X — вектора невідомих змінних моделі.

Оптимальний розв’язок знайдено на основі методу узагальненого понижуючого градієнта, який застосовується для нелінійних задач математичного програмування [3, с. 233].

При здійсненні оптимізації грошових потоків підприємства слід враховувати використовуємо визначення ризику як імовірності виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходу або капіталу в ситуації невизначеності здійснення фінансово-господарської діяльності. Побудуємо матрицю ризиків за видами (рис. 1).

До групи α -ризиків віднесено ризики, які виникають унаслідок недосконалої фінансової діяльності підприємства. Неефективне фінансування поточних затрат підприємства, що обумовлює високу питому вагу постійних витрат у загальній їх сумі, і ризик від здійснення інвестиційної діяльності підприємства віднесені до групи β -ризиків.

Рис. 1. Матриця ризиків фінансово-господарської діяльності підприємств

Ризики, які виникають унаслідок зовнішніх змін на фінансовому ринку — γ -ризик. Група δ -ризиків за імовірністю виникнення або рівнем фінансових втрат не дуже значима для підприємств, але має місце внаслідок недобросовісної конкуренції, природних катаклізмів тощо.

Ризик неплатоспроможності підприємства виникає у результаті зниження ліквідності обігових коштів і як наслідок — нестабільне формування грошових потоків у різних звітних періодах.

Інвестиційний ризик дає оцінку можливості виникнення фінансових втрат у процесі інвестування.

Ризик фінансової стійкості підприємства вказує на недоліки у формуванні структури капіталу, так як переважає частка запозичених ресурсів.

Інфляційний ризик (0–10 %) передбачає можливість зниження реальної вартості капіталу та можливих доходів від проведених підприємством фінансових операцій. Оскільки цей вид ризику в сучасних умовах має постійний характер і супроводжує практично всі фінансові операції підприємства, у фінансовому менеджменті йому приділяється постійна увага.

Відсотковий ризик (0–15 %) виникає у наслідок можливої зміни відсоткової ставки на фінансовому ринку (як депозитної, так і кредитної). Негативні фінансові наслідки цього виду ризику проявляються в емісійній діяльності підприємства (при емісії як акцій, так і облігацій), в його дивідендній політиці, в короткострокових фінансових вкладеннях та інших операціях.

Ризик неліквідності (4) інтегрований показник 4–6.

Кредитний ризик. Він має місце у фінансовій діяльності підприємства при наданні ним товарного (комерційного) або споживчого кредиту покупцям і виникає у випадку несвоєчасного розрахунку з боку покупців.

Податковий ризик. Цей вид фінансового ризику має ряд проявів: імовірність введення нових видів податків і зборів на здійснення окремих аспектів господарської діяльності; можливість збільшення рівня діючих ставок податків і зборів; зміна строків та умов здійснення окремих податкових платежів; імовірність відміни діючих податкових пільг у сфері господарської діяльності підприємства.

Структурний ризик дає можливість оцінити неправильність перерозподілу постійних витрат у складі всіх витрат підприємства, що впливатиме на зниження додатнього грошового потоку у випадку різкої зміни кон'юктури ринку.

Криміногенний ризик. У сфері фінансової діяльності підприємств він проявляється у формі оголошення його партнерами фіктивного банкрутства; підробки документів, що забезпечують незаконне присвоєння сторонніми особами грошових та інших активів; крадіжки окремих видів активів власним персоналом та ін.

Висновки. Запропоновані варіанти оптимізації грошових потоків свідчать, що для ефективного управління мобілізацією гро-

шових ресурсів діяльності для забезпечення прибутковості підприємств у майбутньому необхідно:

1) оптимізувати грошові потоки при обслуговуванні виробничого процесу;

2) забезпечити фінансову рівновагу підприємства в процесі стратегічного розвитку та раціонально формувати грошові потоки неопераційної діяльності, що сприятиме підвищенню ритмічності здійснення операційної діяльності;

4) ефективно управляти грошовими потоками всіх видів діяльності, що дозволить скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі;

5) забезпечити мобільність грошових потоків і досягти цілеспрямованості руху грошових ресурсів діяльності для зниження ризику неплатоспроможності підприємства;

6) активізувати заходи щодо оптимізації грошових потоків діяльності з метою підприємству отримання додаткового прибутку, незалежно від виду діяльності.

Література

1. *Правик Ю.М.* Дослідження макрозмінних інвестиційного процесу в Україні: теоретичний та практичний аспекти / Ю.М. Правик // *Вчені зап. : зб. наук. праць КНЕУ*. — 2007. — Вип. 9. — С. 42—48.

2. *Количественные методы финансового анализа* / Под ред. С. Дж. Брауна и М.П. Крипмена. — М.: ИНФРА-М, 2006. — 336 с.

3. *Лукасевич И.Я.* Анализ финансовых операций. Методы, модели, техника вычислений / И.Я. Лукасевич. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 1998. — 400 с.

Reference

1. *Pravik, Yu.* (2007). *Doslidzhennya makrozminnih investitsiynogo protsesu v Ukraini: teoretichnyi ta praktichnyi aspekti*. *VchenI zap. : zb. nauk. prats KNEU*. 9, 42-48.

2. *Braun, S. Dzh., Kripmen, M.P.* (2006). *Kolichestvennyie metodyi finansovogo analiza*.— М.: INFRA-M.

3. *Lukasevich, I.* (1998). *Analiz finansovyih operatsiy. Metodyi, modeli, tehnika vichisleniy*. — М.: Finansyi, YuNITI.

Статтю подано до редакції 10.03.15 р.